

Dag igennem. Ansættelserne i Holbergsgade, hvor Siden mod Kongens Nytorv er sat til 200 Kr. pr. m², medens den anden Side kun ligger i 150 Kr., tyder paa, at Vurderingen her formentligt er fejlagtig, idet man vel snarere bør vente det omvendte Værdiforhold for Gadesiderne. Meget interessant er ogsaa en Sammenligning af enkelte Kvarterer indbyrdes. For Eksempel holder det forholdsvis nye, nu tæt bebyggede Kvarter langs Amagerbrogade fra Amager Boulevard ned efter Voldene med et Kvarters Afstand fra „Strøget“ en Gadepris paa 200 Kr. pr. m², hvilket maaske i Sammenligning med tilsvarende beliggende Egne i den gamle By er noget lavt, idet man eksempelvis skal helt ud paa Nørrebrogade mellem Hillerødgade og Slangstrupbanen, for at komme ned paa tilsvarende Værdier. Naar den ovennævnte Gadestrækning paa Amager har den samme Gadepris for begge Siders Vedkommende, saa synes dette efter Anmelderens Erfaringer ikke at være helt rigtigt, idet Øresundssiden, ikke mindst paa Grund af det smale Fortov langs Frelsers Kirkegaard, ganske afgjort hidtil har været en relativ meget daarlig Fodgængerside, hvad ogsaa sikkert har kunnet mærkes af forskellige Forretningsdrivende. Medens der ellers i al Almindelighed synes at være et rimeligt Forhold mellem de forskellige Forretningskvarterers Ansættelser, maa dog den lave Vurdering af et saa udmærket Forretningsstrøg som Gammel Kongevej forbavse noget; man vilde paa Forhaand maaske mene, at Grundene der, selv naar der tages Hensyn til at Gadepriserne paa Frederiksberg gælder for en Normaldybde paa 30 m, burde vurderes til f. Eks. 200 Kr. pr. m², medens Gennemsnitsprisen efter Kortet kun andrager 110 Kr. Dog skal i denne Forbindelse bemærkes, at Kortet er fremstillet udelukkende paa Grundlag af Vurderingsraadets Ansættelser, saaledes at eventuelle senere Ændringer i Vurderingerne efter den af Overskyldraadet foretagne Revision ikke er taget i Betragtning.

Ved Trykningen af disse Linier foreligger nu ogsaa et interessant Kort over Jordvurderingen i Gentofte Kommune; endvidere bemærkes, at Kort for en Del Provinsbyer er under Udarbejdelse.

Mads Iversen.

SIGNY ARCTANDER: *Miljøforholdene i Oslo*. En socialstatistisk Studie. I Kommissjon hos Johannes Bjørnstads Forlag. Oslo 1928. 182 S. Pris 6,50 Kr.

Som de første Forbilleder for den her foreliggende Bog nævnes i Indledningen Charles Booths „Life and Labour of the People in London“ og B. S. Rowntrees „Poverty. A Study

Dag igennem. Ansættelserne i Holbergsgade, hvor Siden mod Kongens Nytorv er sat til 200 Kr. pr. m², medens den anden Side kun ligger i 150 Kr., tyder paa, at Vurderingen her formentligt er fejlagtig, idet man vel snarere bør vente det omvendte Værdiforhold for Gadesiderne. Meget interessant er ogsaa en Sammenligning af enkelte Kvarterer indbyrdes. For Eksempel holder det forholdsvis nye, nu tæt bebyggede Kvarter langs Amagerbrogade fra Amager Boulevard ned efter Voldene med et Kvarters Afstand fra „Strøget“ en Gadepris paa 200 Kr. pr. m², hvilket maaske i Sammenligning med tilsvarende beliggende Egne i den gamle By er noget lavt, idet man eksempelvis skal helt ud paa Nørrebrogade mellem Hillerødgade og Slangstrupbanen, for at komme ned paa tilsvarende Værdier. Naar den ovennævnte Gadestrækning paa Amager har den samme Gadepris for begge Siders Vedkommende, saa synes dette efter Anmelderens Erfaringer ikke at være helt rigtigt, idet Øresundssiden, ikke mindst paa Grund af det smale Fortov langs Frelsers Kirkegaard, ganske afgjort hidtil har været en relativ meget daarlig Fodgængerside, hvad ogsaa sikkert har kunnet mærkes af forskellige Forretningsdrivende. Medens der ellers i al Almindelighed synes at være et rimeligt Forhold mellem de forskellige Forretningskvarterers Ansættelser, maa dog den lave Vurdering af et saa udmærket Forretningsstrøg som Gammel Kongevej forbavse noget; man vilde paa Forhaand maaske mene, at Grundene der, selv naar der tages Hensyn til at Gadepriserne paa Frederiksberg gælder for en Normaldybde paa 30 m, burde vurderes til f. Eks. 200 Kr. pr. m², medens Gennemsnitsprisen efter Kortet kun andrager 110 Kr. Dog skal i denne Forbindelse bemærkes, at Kortet er fremstillet udelukkende paa Grundlag af Vurderingsraadets Ansættelser, saaledes at eventuelle senere Ændringer i Vurderingerne efter den af Overskyldraadet foretagne Revision ikke er taget i Betragtning.

Ved Trykningen af disse Linier foreligger nu ogsaa et interessant Kort over Jordvurderingen i Gentofte Kommune; endvidere bemærkes, at Kort for en Del Provinsbyer er under Udarbejdelse.

Mads Iversen.

SIGNY ARCTANDER: *Miljøforholdene i Oslo*. En socialstatistisk Studie. I Kommissjon hos Johannes Bjørnstads Forlag. Oslo 1928. 182 S. Pris 6,50 Kr.

Som de første Forbilleder for den her foreliggende Bog nævnes i Indledningen Charles Booths „Life and Labour of the People in London“ og B. S. Rowntrees „Poverty. A Study

of Town Life“, begge fra Tiden omkring Aarhundredskiftet. Forfatterinden er dog selv klar over de store Forskelle mellem disse og senere engelske Undersøgelser og denne Studie. De engelske Undersøgelser beror først og fremmest paa den direkte Undersøgelse af et større eller mindre Antal Husholdninger, hvad Rowntree kalder den intensive Metode. Rowntree lod undersøge 11500 Arbejderfamilier i York, omfattende over 46000 Personer eller $\frac{2}{3}$ af Byens Indbyggere. For Londons Vedkommende og i de andre engelske Forbilleder er der ikke Tale om saa indgaaende og udtømmende Undersøgelser, men alligevel er dog Metoden gaaet ud paa at se med egne Øjne, at faa Førstehaands Kendskab til de paagældende Familier. I den foreliggende Bog ligesom i nogle tyske socialstatistiske Værker af lignende Art drejer det sig derimod kun om Udnyttelse af foreliggende Materiale, først og fremmest den officielle Statistik, men ogsaa Oplysninger, som specielle Institutioner eller velgørende Foreninger og lignende sidder inde med. Den her anvendte Metode giver unægtelig Anledning til at tage større Mundfulde, udstrække Undersøgelsen til en større Befolkning. Men hvad man vinder i Udstrækning, taber man i Anskuelighed.

Ganske vist har Forfatterinden af den foreliggende Bog, som bygger videre paa, hvad afdøde Bureauchef i Norges statistiske Centralbureau Ragnvald Jønsberg havde paabegyndt, undersøgt et begrænset Omraade, nogle Arbejdgader i forskellige Dele af Oslo, nærmere, men ogsaa her drejer det sig dog kun om Materiale, som allerede forelaa, ikke om nogen direkte Undersøgelse for nærværende Formaal. Det er omtrent den sidste Halvdel af den egentlige Tekst (foruden denne er der en Del Tabelbilag bag i Bogen), der behandler Forholdene i disse udvalgte Omraader, der i alt omfatter 18 Gader med en Befolkning paa 7426 Personer. En Bedømmelse af Bogen man da deles i to, idet der foruden en Indledning (S. 1—11) i Kapitlerne II—V (S. 12—73) findes mere almindelige Betragtninger dels om Oslo i Forhold til det øvrige Land, dels om sociale Forhold i Bydele og Sogne i Oslo, medens som nævnt den sidste Del af Bogen (Kapitlerne VI til XIII, Side 74—146) fremstiller sociale Forhold i de udvalgte Gader.

Der er næppe Grund til at dvæle ved den Fremstilling, der viser, at Oslo i mange forskellige Retninger, med Hensyn til Dødelighed (naar Befolkningens Aldersopbygning tages i Betragtning), Boligforhold, Forbrydelser o. s. v. er ugunstigere stillet end det øvrige Land. Kun skal det bemærkes, at det

maa bero paa en Misforstaaelse, naar det i Anledning af, at Oslo har haft Fødselsunderskud i 1925 og 1926, udtales, at i København har der siden 1915 været Underskud af fødte. Fødselsoverskudet er ganske vist gaaet betydelig ned, men der er endnu et Stykke til Nulpunktet.

Om den Del af Bogen, der handler om forskellige sociale Forhold i Oslos Hoveddele og i dens 20 Sogne, hvis Indbyggertal 1925 variede fra 4324 til 27047, er der først det at sige, hvad da ogsaa Forfatterinden er fuldt opmærksom paa, at en Inddeling i saadanne Bydele og i Sogne langt fra behøver at falde sammen med Inddeling i Distrikter med forskelligt socialt Præg. Ganske vist har Oslo som London sin mere velhavende Vestende og sin fattigere Østende, foruden et mere broget Centrum. Men baade i Hoveddelene og i Sognene er der tit store indre Forskelle; næppe et eneste af Sognene er, som Frk. Arctander siger, homogent. I al Almindelighed kan det vel siges, at jo større en By er, des mere differentieret bliver den i sine enkelte Dele. Derfor kommer Forskellen i socialt Præg stærkest frem i de store Verdensbyer, mindre i en By af Oslos Størrelse. For London fandt Booth meget udprægede Forskelle i de 50 Distrikter, hvori han inddelte Byen (se *Life and Labour. Final Volume. S. 17* og det tilsvarende Kort, hvor Distrikterne fremtræder med mere eller mindre mørk Tone efter deres sociale Tilstand). Fødselshyppigheden variede f. Eks. fra $13\frac{1}{2}$ til $43\frac{1}{2}$ pr. m., Dødeligheden fra 11 til $25\frac{1}{2}$ p. m. Fattigdommen omfattede efter de Kriterier, som Booth anvender, fra 5 % i Westenddistriktet Brompton til 52 % i Southwark Syd for Floden. Saa udprægede Forskelle findes der ikke mellem Oslos Sogne. Men Antallet af døde pr. 1000 Indbyggere variede dog fra 8,9 i Frogner Sogn paa Vestkanten til 18,9 i Markus Sogn ogsaa paa Vestkanten, begge Dele i Gennemsnit for Treaaret 1920—22. Beboelsesforholdene viser ogsaa store Forskelligheder; i Frogner Sogn var der 1922 gennemsnitlig 4,6 Værelser pr. Lejlighed, men i flere af de østlige Sogne kun 1,7. I Frogner Sogn er der kun 1 Beboer for hvert Værelse, men naar man som sædvanlig regner, at Lejligheder med mere end to Beboere pr. Værelse er overbefolkede, er der ikke mindre end 9 Sogne, hvor en saadan Overbefolkning gennemsnitlig finder Sted, idet Antallet af Beboere er over 2 pr. Værelse, i 4 Sogne mod Øst er Tallet 2,7. Saadan findes der naturligvis ogsaa med Hensyn til Understøttelse, Kriminalitet og Værgeraads-sager store Forskelle. Men dette maatte man paa Forhaand vente, og man naar ikke ad den Vej nogen klar og tilstrækkelig gra-

deret Bedømmelse af Sammenhængen mellem Milieuet og forskellige uheldige menneskelige Egenskaber.

Men det er vel ogsaa særlig den sidste Del af Bogen, den, som behandler det lille Udvalg af Arbejdersgader med ca. 7500 Indbyggere, der formentlig skulde bringe mere videnskabelige Resultater. Forfatterinden er dog selv klar over, at man ikke ved at tage et Øjebliksbillede eller et Billede paa Grundlag af nogle faa Aars Statistik kan afgøre, hvilke uheldige Udslag der skyldes Milieuet og hvilke der skyldes Arv. For at udrede dette eksakt maatte man jo kunne forfølge de enkelte Familier igennem Slægtled. Saadanne Undersøgelser for enkelte Slægters Vedkommende er netop i Norge foretaget af Overlæge Dahlstrøm. Forfatterinden lader ogsaa lejlighedsvis skimte igennem, at det for saa vidt er vanskeligt at isolere Milieuets Indflydelse, som man naturligvis med lige saa stor Ret f. Eks. kan sige, at fattige søger til Fattigkvarterer, som at Fattigkvarterer disponerer Mennesker til at lade sig forsørge af det offentlige eller af Velgørenheden. Hvad der kan lykkes Forfatterinden, er i Grunden kun at paa-vise, at en Del sociale Misforhold er i særlig Grad til Stede i de paagældende Kvarterer. Men Tallene for de forskellige Forhold i en Befolkning paa kun 7500 er forholdsvis smaa, og da der ikke finder nogen graderet Sammenligning Sted med andre udvalgte Kvarterer af højere socialt Præg, men kun med Bydele og hele Byen, synes Resultaterne mig lidet eksakte. Man afslutter ikke Læsningen med noget klart Billede af Forholdene. Og det skinner ogsaa igennem, at Forfatterinden selv er noget modløs over ikke at have kunnet trænge dybere ind.

Anmelderen beklager at have maattet udtale sig saa kritisk om en Bog, bag hvilken der utvivlsomt ligger et stort Arbejde, og som ogsaa bringer adskilligt af Værdi for den, der interesserer sig for Oslos sociale Topografi. Men Hovedindtrykket blev ved fornyet Gennemgang det samme som ved første Gennemlæsning, at Undersøgelsen ikke rigtig har naaet Bund. Bogens største Værdi er utvivlsomt gennem Henvisninger til de engelske Undersøgelser og gennem Tumlen med Problemerne at give Indtryk af, hvor disse ligger og hvilke Vanskeligheder man møder, naar man uden direkte at undersøge Husholdningerne dog vil give et talmæssigt Billede af Arbejderes og andre uheldigt stilledes Livsforhold.

Even Marstrand.